

Regulamin Wycieczek Szkolnych Zespołu Szkół Specjalnych w Opolu

§ 1

Podstawa prawna działalności krajoznawczo-turystycznej w szkole

1. Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz. U. z 2004r. Nr 256, poz. 2572, ze zmianami).
2. Ustawa z dnia 18 stycznia 1996 roku o kulturze fizycznej (t. j. Dz. U z 2001 r., Nr 81, poz.889 ze zmianami).
3. Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 roku - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2005 r., Nr 108, poz. 908 ze zmianami).
4. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 ze zmianami).
5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 maja 1997 roku w sprawie warunków bezpieczeństwa osób przebywających w górach, pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne (Dz. U. z 1997 r., Nr 57, poz.358).
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia z dnia 31 grudnia 2002 roku w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2002 r., Nr 6, poz. 69).
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania (Dz. U. z 1997 r. Nr 12, poz. 67).
8. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 lutego 1997r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania (Dz. U. z 1997 r. Nr18, poz.102).

§ 2

Zasady ogólne

1. Wycieczki i imprezy szkolne mogą odbywać się w ramach zajęć lekcyjnych lub pozalekcyjnych.
2. Działalność w zakresie krajoznawstwa i turystyki obejmuje następujące formy:
  - A. wycieczki:
    - przedmiotowe - inicjowane i realizowane przez nauczycieli w celu uzupełnienia programu nauczania, w ramach danego przedmiotu lub przedmiotów pokrewnych,
    - krajoznawczo-turystyczne, w których udział nie wymaga od uczestników przygotowania kondycyjnego i umiejętności specjalistycznych,
    - turystyki kwalifikowanej i obozy wędrowne, w których udział wymaga od uczestników przygotowania kondycyjnego i umiejętności specjalistycznych oraz posługiwania się specjalistycznym sprzętem,
  - B. imprezy:
    - krajoznawczo-turystyczne i turystyki kwalifikowanej takie jak: biwaki, konkursy, turnieje, złazy, rajdy, rejsy, spływy, zloty,
    - wyjazdowe - związane z realizacją programu nauczania takie jak szkoły: „zielone”, „zimowe” i „ekologiczne”.
3. Wycieczki oraz inne podobne formy działalności powinny być dostosowane do potrzeb i zainteresowań uczniów, ich wieku, stanu zdrowia i sprawności fizycznej oraz innych umiejętności specjalistycznych.
4. Program, trasa, cel wycieczki oraz harmonogram wyjazdu i regulamin zachowania uczniów powinien być omówiony z wszystkimi uczestnikami.

5. Na udział w wycieczce (z wyjątkiem przedmiotowej) wymagana jest pisemna zgoda rodziców (prawnych opiekunów).
6. Rodzice (prawni opiekunowie) zobowiązani są poinformować kierownika wycieczki o stanie zdrowia dziecka, prowadzonym leczeniu, ewentualnych alergiach, uczuleniach i innych przeciwwskazaniach.
7. Plan finansowy, który określa ogólny koszt wycieczki, wysokość i źródła dochodu, koszt jednego uczestnika oraz przewidywane wydatki organizacyjne i programowe po zapoznaniu uczniów zatwierdza kierownik wycieczki.
8. Kierownik i opiekunowie nie ponoszą kosztów przejazdu, zakwaterowania, wyżywienia i innych związanych z programem wycieczki. Wydatki z tego tytułu pokrywa się ze środków, o których mowa w ust. 7.
9. Rozliczenia przeprowadzonej imprezy dokonuje kierownik wycieczki, określając sposób zagospodarowania nadwyżki, względnie uzupełnienia niedoboru finansowego.
10. Program, skład uczestników, kierownika i opiekunów wycieczki zatwierdza Dyrektor szkoły.
11. Uczestnicy wycieczek i imprez podlegają ubezpieczeniu od następstw nieszczęśliwych wypadków, a w przypadku wycieczki lub imprezy zagranicznej ubezpieczeniu od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia.

§ 3

Procedura organizacji wycieczki szkolnej

1. Jeżeli wycieczka przedmiotowa ma odbyć się podczas planowanej lekcji danego przedmiotu należy zgłosić Dyrektorowi lub jego zastępcy zamiar wyjścia poza teren szkoły, a następnie odnotować fakt przeprowadzenia wycieczki w zeszycie wyjść i dzienniku lekcyjnym.
2. Zgody na przeprowadzenie wycieczki udziela Dyrektor szkoły lub upoważniona przez niego osoba.
3. Wycieczki turystyczno-krajoznawcze mogą być organizowane w czasie wolnym od zajęć lekcyjnych lub w ramach przewidzianych dni, które klasa może przeznaczyć na zajęcia inne niż dydaktyczne.
4. Planowane wycieczki wielodniowe które mają się odbyć w dniach zajęć dydaktycznych należy zgłosić z miesięcznym wyprzedzeniem, wycieczki jednodniowe, które mają się odbyć w dniach zajęć dydaktycznych należy zgłosić z tygodniowym wyprzedzeniem.
5. Wycieczkę lub imprezę przygotowuje się pod względem programowym i organizacyjnym, a następnie informuje się Dyrektora szkoły o podjętych ustaleniach, a w szczególności o:
  - celu,
  - trasie,
  - harmonogramie,
  - regulaminie.
6. Program organizowanej wycieczki lub imprezy, listę uczestników, imię i nazwisko kierownika oraz liczbę opiekunów zawiera karta wycieczki lub imprezy, którą zatwierdza Dyrektor szkoły.
7. Wzór karty wycieczki stanowi załącznik nr 1 do niniejszego regulaminu.
8. Szkoła może organizować wycieczki i imprezy zagraniczne.
9. Zgodę na organizowanie wycieczki zagranicznej wyraża Dyrektor szkoły po zawiadomieniu organu prowadzącego i organu sprawującego nadzór pedagogiczny, 14 dni przed jej organizacją.
10. Zawiadomienie zawiera w szczególności:
  - a) nazwę kraju,
  - b) czas pobytu,
  - c) program pobytu,
  - d) imię i nazwisko kierownika oraz opiekunów,
  - e) listę uczniów biorących udział w wyjeździe wraz z określeniem ich wieku oraz PESEL,

- f) obowiązkowe ubezpieczenie zagraniczne,
  - g) listę z numerami telefonicznymi ambasad.
11. Organizację wycieczek zagranicznych regulują odrębne przepisy.
  12. Za nieprzestrzeganie przez uczniów regulaminu wycieczek szkolnych i wynikające z tego szkody materialne odpowiedzialność finansową ponoszą rodzice.
  13. Na 3 dni przed planowanym rozpoczęciem wycieczki jej kierownik powinien przedstawić Dyrektorowi szkoły lub upoważnionej przez niego osobie do zatwierdzenia 2 egzemplarze wypełnionej karty wycieczki (z których jeden pozostaje w szkole, a drugi zabierany jest na wycieczkę) oraz, do wglądu, następujące dokumenty:
    - 1) co najmniej dwa egzemplarze listy uczestników (jedna pozostaje w szkole) - zał. nr 5,
    - 2) pisemne zgody rodziców (prawnych opiekunów) na udział dzieci w wycieczce - zał. nr 3,
    - 3) wstępny plan finansowy zawierający przewidywane wydatki i źródła ich pokrycia,
    - 4) regulamin wycieczki oraz pisemne potwierdzenie zapoznania z nim uczestników wycieczki - zał. nr 4.
  14. Ewentualne braki w dokumentacji należy uzupełnić w terminie uzgodnionym z osobą zatwierdzającą kartę wycieczki.
  15. Opóźnienie w przedstawieniu do zatwierdzenia lub brak wymaganych dokumentów mogą być przyczyną nie udzielenia zgody na przeprowadzenie imprezy.
  16. Organizator wycieczki sporządza listę uczniów nie biorących udziału w wycieczce i dostarcza ją Dyrektorowi szkoły. Dyrektor organizuje tym uczniom zajęcia lekcyjne.

§ 4

Zasady organizacji wycieczek

1. Dla zapewnienia uczestnikom wycieczek pełnego bezpieczeństwa konieczne jest przydzielenie opiekunów spośród nauczycieli oraz rodziców według następujących zasad:
  - a) jeden opiekun na obowiązującą zgodnie ze statutem szkoły ilość uczniów danej klasy podczas wycieczek przedmiotowych w miejscu, które jest siedzibą szkoły,
  - b) jeden opiekun na 8 uczniów, przy wyjściu lub przy wyjeździe autobusem (busem) poza miejscowość, która jest siedzibą szkoły,
  - c) jeden opiekun na 8 osób na wycieczki górskie,
  - d) jeden opiekun na 5 uczestników na wycieczkach wysokogórskich,
  - e) jeden opiekun na 5 osób na wycieczkach rowerowych.
2. W przypadku organizowania wycieczki dla uczniów z głębszym upośledzeniem umysłowym, z trudnościami w poruszaniu się, na wózkach inwalidzkich, z zaburzeniami zachowania lub innymi sprzężeniami liczba opiekunów ulega odpowiednio zwiększeniu zgodnie z oceną nauczyciela - wychowawcy.
3. Wycieczki piesze nizinne i podgórskie (do wysokości 600 m. n. p. m.), mogą być organizowane dla uczestników od lat 10, przy uwzględnieniu 3-5 godzin dziennego marszu.
4. Wycieczki górskie (o wysokości ponad 600 m), mogą być organizowane dla uczestników od lat 10 posiadających odpowiednią zaprawę turystyczną.
5. Wycieczki organizowane na terenach Parków Narodowych oraz na szlakach wysokogórskich powyżej 1000 m n.p.m. mogą być organizowane dla uczniów, którzy ukończyli 14 lat i posiadają odpowiednią zaprawę turystyczną. Wycieczki te muszą korzystać z usług przewodników górskich.
6. Organizując wycieczki autokarowe do dużych miast, teatrów, muzeum, pomników kultury – nie musi się brać pod uwagę wieku uczestników.
7. W wycieczkach rowerowych mogą brać udział uczniowie, którzy ukończyli 10 lat i posiadają kartę rowerową. Długość trasy do 50 km dziennie. Zabezpieczenie: z tyłu i przodu grupy bezwzględnie jada osoby dorosłe. Odległość od roweru do roweru nie powinna przekraczać 5 m. Przerwa między grupami wynosi co najmniej 150 m. Oznaczenia: z przodu biała chorągiewka, z tyłu wysunięty lizak zamontowany przy siodełku rowerowym.

8. Opiekunowie, którzy w ramach wycieczki szkolnej planują korzystanie przez uczestników wycieczki z kąpielisk i basenów, powinni:
  - a) zapoznać uczestników z przepisami tych obiektów - regulaminami kąpieliska lub pływalni i egzekwować ich przestrzeganie,
  - b) uzgodnić z kierownikiem (ratownikiem) kąpieliska lub pływalni warunki i sposób korzystania z kąpieliska lub pływalni zapewniając bezpieczeństwo uczestnikom,
  - c) stosować regulamin kąpeli i plażowania.
9. Miejscem zbiórki uczniów rozpoczynającej i kończącej wycieczkę jest plac szkolny lub inne wyznaczone przez kierownika wycieczki miejsce, skąd uczniowie udają się do domu; po godzinie 21:00 – wyłącznie pod opieką rodziców lub opiekunów.
10. Przed wyruszeniem na wycieczkę należy pouczyć jej uczestników o zasadach bezpieczeństwa i sposobie zachowania się w razie nieszczęśliwego wypadku.
11. Opiekunowie powinni sprawdzać stan liczbowy uczestników przed wyruszeniem z każdego miejsca pobytu, w czasie zwiedzania, przejazdów oraz po przybyciu do punktu docelowego.
12. Zabrania się prowadzenia wycieczek podczas burzy, śnieżyicy, gołosedzi.
13. W czasie wycieczki uczestnicy nie mogą pozostawać bez nadzoru opiekunów. Na wycieczce nie ma tzw. „czasu wolnego” dla uczestników.
14. Podczas wycieczek należy bezwzględnie przestrzegać zasad bezpiecznego poruszania się po drogach.
15. W przypadku zaginięcia - uczeń (uczniowie) bezwzględnie pozostaje w miejscu zaginięcia:
  - a) miasto – uczeń zna miejsce postoju, plan dnia, zawiadamiamy policję, dyrektora szkoły, rodziców,
  - b) szlak turystyczny - uczeń wie, dokąd idziemy, zna kolor szlaku i docelowe schronisko, zawiadamiamy GOPR, schronisko, dyrektora szkoły, rodziców.

§ 5

Kierownik wycieczki i opiekunowie

1. Kierownika wycieczki lub imprezy wyznacza Dyrektor spośród pracowników pedagogicznych szkoły o kwalifikacjach odpowiednich do realizacji określonych form krajoznawstwa i turystyki.
2. Kierownikiem wycieczki lub imprezy może być także inna, wyznaczona przez Dyrektora szkoły, osoba pełnoletnia, która:
  - ukończyła kurs kierowników wycieczek szkolnych,
  - jest instruktorem harcerskim,
  - posiada uprawnienia przewodnika turystycznego, przodownika lub instruktora turystyki kwalifikowanej lub pilota wycieczek.
3. Kierownikiem obozu wędrownego może być osoba po ukończeniu kursu dla kierowników obozów wędrownych.
4. Kierownikiem imprezy turystyki kwalifikowanej może być osoba posiadająca uprawnienia bądź stopień trenera lub instruktora odpowiedniej dyscypliny sportu.
5. Opiekunem wycieczki lub imprezy może być nauczyciel albo, po uzyskaniu zgody Dyrektora szkoły, inna pełnoletnia osoba.
6. W przypadku większej niż jeden liczby opiekunów przynajmniej jeden z nich powinien być nauczycielem.
7. Kierownikiem lub opiekunem uczniów biorących udział w wycieczce lub imprezie zagranicznej może być osoba znająca język obcy w stopniu umożliwiającym porozumienie się w kraju docelowym, jak również w krajach znajdujących się na trasie planowanej wycieczki lub imprezy.

§ 6

Zadania dyrektora w zakresie organizacji wycieczek/imprez

1. Wyznacza spośród kadry pedagogicznej kierownika wycieczki szkolnej lub inną osobę pełnoletnią, zgodnie z wymogami rozporządzenia w tym zakresie.
2. Zatwierdza kartę wycieczki i harmonogram, w tym program na druku stanowiącym załącznik do rozporządzenia, opracowane przez kierownika wycieczki szkolnej.
3. Zatwierdza listę uczniów biorących udział w wyjeździe.
4. Zawiadamia o organizowanej wycieczce zagranicznej organ nadzoru pedagogicznego i organ prowadzący szkołę.
5. Prowadzi dokumentację merytoryczną i finansową dotyczącą wycieczek/imprez szkolnych i udostępnia ją instytucjom nadzorującym problematykę.
6. Czuwa nad realizacją planowanych wycieczek szkolnych zgodnie z określoną procedurą.
7. Sprawuje nadzór, w tym weryfikuje realizację zadań wyznaczonych kierownikowi wycieczki szkolnej.

§ 7

Zadania kierownika wycieczki szkolnej, w tym zagranicznej

1. Ustala bazę noclegową dla uczestników wycieczek i imprez.
2. Ubezpiecza uczestników wycieczki od następstw nieszczęśliwych wypadków i kosztów leczenia.
3. Opracowuje kartę wycieczki, harmonogram, w tym program wycieczki lub imprezy.
4. Sporządza listę uczestników.
5. Uzyskuje zgodę rodziców/prawnych opiekunów na udział ich dziecka w wycieczce.
6. Opracowuje regulamin wycieczki lub imprezy i zapoznaje z nim wszystkich uczestników.
7. Zapewnia warunki do pełnej realizacji programu i regulaminu wycieczki lub imprezy oraz sprawuje nadzór w tym zakresie.
8. Zapoznaje uczestników z zasadami bezpieczeństwa oraz zapewnia warunki do ich przestrzegania.
9. Określa zadania opiekuna w zakresie realizacji programu, zapewnienia opieki i bezpieczeństwa uczestnikom wycieczki lub imprezy.
10. Nadzoruje zaopatrzenie uczestników w sprawny sprzęt i ekwipunek oraz apteczkę pierwszej pomocy.
11. Organizuje transport, wyżywienie i noclegi dla uczestników.
12. Dokonuje podziału zadań wśród uczestników.
13. Dysponuje środkami finansowymi przeznaczonymi na organizację wycieczki lub imprezy.
14. Dokonuje podsumowania, oceny i rozliczenia finansowego wycieczki lub imprezy po jej zakończeniu.

§ 8

Obowiązki opiekuna

1. Opiekun w szczególności:
  - sprawuje opiekę nad powierzonymi mu uczniami,
  - współdziała z kierownikiem w zakresie realizacji programu i harmonogramu wycieczki lub imprezy,
  - sprawuje nadzór nad przestrzeganiem regulaminu przez uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem zasad bezpieczeństwa,
  - nadzoruje wykonywanie zadań przydzielonych uczniom,
  - wykonuje inne zadania zlecone przez kierownika.
2. Opiekunowie potwierdzają własnoręcznym podpisem na karcie wycieczki przyjęcie odpowiedzialności za bezpieczeństwo powierzonych im uczniów.

§ 9

Prawa i obowiązki uczestników wycieczki:

1. Przestrzeganie Regulaminu Wycieczki podpisanego przed wyjazdem.
2. Uczestniczenie w zajęciach przewidzianych w programie.
3. Korzystanie z pomocy kierownika, opiekunów i innych uczestników wycieczki.

§ 10

Dokumentacja wycieczki

1. Karta wycieczki – załącznik nr 1.
2. Harmonogram wycieczki – załącznik nr 2.
3. Dwa egzemplarze listy uczestników z adresem zamieszkania i numerem PESEL - załącznik nr 5.
4. Pisemna zgoda rodziców/prawnych opiekunów – załącznik nr 3.
5. Regulamin zachowania się uczniów podczas wycieczki – załącznik nr 4.
6. Dowód ubezpieczenia wszystkich uczestników wycieczki od następstw nieszczęśliwych wypadków (w przypadku dodatkowego ubezpieczenia).
7. Preliminarz finansowy wycieczki, przewidujący koszty realizacji programu oraz rozliczenie finansowe wycieczki po jej zakończeniu.

KARTA WYCIECZKI/IMPREZY

Cel i założenia programowe wycieczki/impresy .....

.....

.....

.....

Trasa wycieczki/impresy .....

.....

.....

Termin ..... ilość dni ..... klasa/grupa .....

Liczba uczestników .....

Kierownik (imię i nazwisko) .....

Liczba opiekunów .....

Środek lokomocji .....

OŚWIADCZENIE

Zobowiązuję się do przestrzegania przepisów dotyczących zasad bezpieczeństwa na wycieczkach i imprezach dla dzieci i młodzieży.

Opiekunowie wycieczki/impresy
(imiona i nazwiska oraz podpisy)

Kierownik wycieczki/impresy

.....
(podpis)

HARMONOGRAM WYCIECZKI/ IMPREZY

Data i godz. wyjazdu	Ilość km	Miejscowość	Program	Adres punktu noclegowego i żywieniowego

Data i godzina powrotu.....

Adnotacja organu prowadzącego
i sprawującego nadzór pedagogiczny
(w przypadku wycieczki zagranicznej)

Zatwierdzam

.....
(pieczęć i podpis dyrektora szkoły)

ZGODA RODZICÓW/ PRAWNYCH OPIEKUNÓW NA UDZIAŁ W WYCIECZCE/IMPREZIE

.....
nazwisko i imię uczestnika

.....
PESEL uczestnika

Wyrażam zgodę na udział mojego syna/córki* .....

w wycieczce szkolnej / imprezie krajoznawczo- turystycznej/ zielonej szkole

do.....

w terminie .....

zorganizowanej przez .....

Jednocześnie oświadczam, że zapoznałem/am się z harmonogramem wycieczki i nie ma przeciwwskazań zdrowotnych do udziału w niej mojego dziecka.

Zezwalam/nie zezwalam* na udział syna/córki* w zorganizowanej przez opiekunów wycieczki kąpielni na pływalni lub kąpielisku.

Biorę pełną odpowiedzialność finansową za szkody materialne wynikające z nieprzestrzegania regulaminu wycieczek spowodowane przez moje dziecko.

Zobowiązuję się do zapewnienia bezpieczeństwa mojemu dziecku w drodze pomiędzy miejscem zbiórki a domem.

.....
data i czytelny podpis rodziców / prawnych opiekunów*

* *niepotrzebne skreślić*

REGULAMIN WYCIECZKI/IMPREZY DLA UCZNIÓW

Każdy uczestnik wycieczki zobowiązany jest:

- a) Zachowywać się w sposób zdyscyplinowany i kulturalny.
- b) Stosować się do poleceń, zakazów i nakazów wydawanych przez opiekunów lub przewodników.
- c) Nie oddalać się od grupy bez wyraźnego zezwolenia opiekuna.
- d) Przestrzegać przepisów ruchu drogowego i zachowywać ostrożność na ulicach i w innych miejscach, w których może grozić jakiegokolwiek niebezpieczeństwo.
- e) Kulturalnie odnosić się do opiekunów, kolegów i innych osób.
- f) Traktować z należytych respektem obiekty zabytkowe i eksponaty muzealne.
- g) Nie śmiecić, nie niszczyć zieleni, nie płoszyć zwierząt.
- h) W miejscach noclegowych postępować zgodnie z obowiązującym tam regulaminem.
- i) Przestrzegać godzin ciszy nocnej.

.....
data i podpis uczestnika wycieczki

.....
data i podpis rodzica/ prawnego opiekuna

Lista uczestników wycieczki szkolnej zorganizowanej dla uczniów Zespołu Szkół Specjalnych w Opolu do .....w dniu .....

Lp.	Imię i nazwisko	Adres zamieszkania	Data urodzenia	PESEL	Telefon (kontakt z domem)

Zbiór przepisów prawnych dotyczących organizacji turystyki dzieci i młodzieży szkolnej:

1. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 stycznia 1997r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania (Dz. U. z 1997 r. Nr 12, poz. 67).
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 lutego 1997r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania (Dz. U. z 1997 r. Nr18, poz.102).
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 maja 1997 r. w sprawie określenia warunków bezpieczeństwa osób przebywających w górach, pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne (Dz. U. z 1997 Nr 57, poz. 358).
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki (Dz. U. z 2001 Nr 135, poz. 1516).
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 Nr 6, poz. 69).
6. Ustawa z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej (Tekst jednolity Dz. U. z 2001 Nr 81, poz. 889 z późn. zmianami).
7. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o usługach turystycznych. (Tekst jednolity, Dz. U. z 2004 r. Nr 223, poz. 2268 z późn. zmianami).
8. Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym. (Tekst jednolity Dz. U. z 2005 Nr 108, poz. 908 z późn. zmianami).
9. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 września 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad i warunków działalności w dziedzinie rekreacji ruchowej (Dz. U. z 2001 Nr 101, poz. 1095).
10. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 listopada 2001 r. w sprawie uprawiania alpinizmu (Dz. U. z 2001 r. Nr 145, poz. 1624).
11. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 17 stycznia 2006 r. w sprawie przewodników turystycznych i pilotów wycieczek (Dz. U. z 2006 r. Nr 15, poz. 104).
12. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 września 2005 roku (Dz. U. z 2005 r. Nr 188, poz. 1582).